

ΣΥΧΝΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Γενικά

1. Γιατί είναι απαραίτητο να ακολουθήσω τη διαδικασία εξασφάλισης άδειας διεξαγωγής έρευνας;
2. Γιατί πρέπει να συμπληρώσω όλα τα μέρη του αναλυτικού σχεδίου έρευνας (ΑΣΕ);
3. Είμαι εκπαιδευτικός και η έρευνα θα γίνει στην τάξη μου/ στο σχολείο μου. Χρειάζεται να υποβάλω ΑΣΕ και να εξασφαλίσω σχετική άδεια;
4. Θέλω να εξασφαλίσω παράταση της περιόδου ισχύος της άδειας για συλλογή δεδομένων. Χρειάζεται να υποβάλω νέο ΑΣΕ;
5. Θέλω να συνεχίσω/ επαναλάβω την έρευνά μου τροποποιώντας ελαφρώς κάποια σημεία της. Χρειάζεται να υποβάλω νέο ΑΣΕ;
6. Θέλω να επεκτείνω την έρευνα μου και σε άλλη βαθμίδα εκπαίδευσης. Χρειάζεται να υποβάλω νέο ΑΣΕ;
7. Ποιες είναι οι υποχρεώσεις μου, ως ερευνητής, σε σχέση με την έρευνα που θα πραγματοποιήσω;

Ερευνητικά Εργαλεία

8. Τι πρέπει να προσέξω σε σχέση με τα ερευνητικά εργαλεία που θα χρησιμοποιήσω;
9. Τι να κάνω εάν τα ερευνητικά εργαλεία που θα χρησιμοποιήσω δεν μπορούν να επισυναφθούν (π.χ. είναι σε ηλεκτρονική μορφή);

Θέματα ηθικής και ερευνητικής δεοντολογίας

Συνειδητή συναίνεση για συμμετοχή στην έρευνα

10. Τι είναι η ενήμερη συγκατάθεση των συμμετεχόντων και γιατί πρέπει να εξασφαλίζεται;
11. Για ποια θέματα πρέπει να ενημερώνονται οι πιθανοί συμμετέχοντες προτού τους ζητηθεί να δώσουν τη συγκατάθεσή τους;
12. Από ποιον πρέπει να εξασφαλίζεται η ενήμερη συγκατάθεση για συμμετοχή στην έρευνα απόμων που είναι κάτω των 18 ετών;

Προστασία ανωνυμίας και δεδομένων

13. Γιατί και πώς πρέπει να διασφαλίζεται η προστασία της ανωνυμίας των συμμετεχόντων;

Συνοπτικά

14. Από πού μπορώ να πάρω περισσότερες πληροφορίες;

Γενικά

1. Γιατί είναι απαραίτητο να ακολουθήσω τη διαδικασία εξασφάλισης άδειας διεξαγωγής έρευνας;

Ο λόγος που σας ζητείται να ακολουθήσετε την προβλεπόμενη διαδικασία εξασφάλισης άδειας διεξαγωγής της έρευνας που θέλετε να πραγματοποιήσετε είναι για να διασφαλιστεί ότι κατά τη διεξαγωγή της προτεινόμενης έρευνας, δεν θα παραβιαστούν βασικοί κανόνες δεοντολογίας, η τήρηση των οποίων αποτελεί σημαντικότερη υποχρέωση κάθε ερευνητή. Εφόσον προτίθεστε να διεξαγάγετε έρευνα σε δημόσια σχολεία, απαιτείται σεβασμός των δικαιωμάτων και προστασία των συμφερόντων των συμμετεχόντων μαθητών και εκπαιδευτικών. Έτσι, για παράδειγμα, οι διεξαγόμενες έρευνας δεν πρέπει να εκθέτουν τους μαθητές σε ερεθίσματα ανάρμοστα για την ηλικία τους, να καταπιάνονται με ιδιαίτερα ευαίσθητα θέματα και να απαιτούν μεγάλη δέσμευση χρόνου από μέρους των συμμετεχόντων, εις βάρος του σχολικού έργου και της επίτευξης των στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος.

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

2. Γιατί πρέπει να συμπληρώσω όλα τα μέρη του αναλυτικού σχεδίου έρευνας (ΑΣΕ);

Η ορθή συμπλήρωση της αίτησης κρίνεται απαραίτητη, ώστε να διασφαλιστεί ότι η διεξαγωγή της έρευνας γίνεται με σεβασμό σε βασικές αρχές ηθικής και ερευνητικής δεοντολογίας. Επιπλέον αναμένεται ότι η κάθε έρευνα θα επιδεικνύει ότι έχει σχεδιαστεί για να επιτύχει κάποιο συγκεκριμένο και σαφή σκοπό, ότι θα διεξαχθεί με βάση ένα ξεκάθαρο πλάνο και ότι τα αποτελέσματα θα προσδώσουν κάποιο όφελος στην εκπαίδευση και στην ευρύτερη κοινωνία.

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

3. Είμαι εκπαιδευτικός και η έρευνα θα γίνει στην τάξη μου/ στο σχολείο μου. Χρειάζεται να υποβάλω ΑΣΕ και να εξασφαλίσω σχετική άδεια;

Σε περιπτώσεις όπου η προγραμματιζόμενη έρευνα θα διεξαχθεί από εκπαιδευτικούς στα σχολεία όπου εργάζονται και εντάσσεται μέσα στα πλαίσια της εξυπηρέτησης των στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος ή/και αξιολόγησης των μαθητών ή/και προσωπικής επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών ή/και σχολικής βελτίωσης/ανάπτυξης, δεν είναι απαραίτητη η υποβολή Αναλυτικού Σχεδίου Έρευνας προς το ΚΕΕΑ. Ωστόσο, εάν η έρευνα θα καταπιαστεί με ευαίσθητα ζητήματα συνίσταται η επικοινωνία με το ΚΕΕΑ, για να εξεταστεί κατά πόσο πρέπει να ακολουθηθεί η προβλεπόμενη διαδικασία εξασφάλισης σχετικής άδειας. Επιπλέον, αποτελεί υποχρέωση του εκπαιδευτικού ερευνητή να προστατεύσει τους συμμετέχοντες μαθητές από πιθανές αρνητικές συνέπειες που θα προκύψουν από τυχόν άρνησή τους να συμμετάσχουν στην έρευνα, καθώς και από τυχόν απόφασή τους να διακόψουν τη συμμετοχή τους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Επιπρόσθετα, εάν η συμμετοχή στην έρευνα συνδεθεί με την προσφορά επιπλέον ωφελημάτων (π.χ. βαθμών) θα πρέπει να προβλέπονται εναλλακτικοί τρόποι με τους οποίους να μπορούν οι μαθητές να αποκομίσουν τα ίδια οφέλη, σε περίπτωση που αυτοί επιλέξουν να μην συμμετάσχουν στην έρευνα.

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

4. Θέλω να εξασφαλίσω παράταση της περιόδου ισχύος της άδειας για συλλογή δεδομένων. Χρειάζεται να υποβάλω νέο ΑΣΕ;

Όχι. Ωστόσο, σε περιπτώσεις όπου απαιτείται η παράταση της εγκεκριμένης περιόδου κατά την οποία αναμένεται να συλλεχθούν τα ερευνητικά δεδομένα, οι ερευνητές χρειάζεται να επικοινωνήσουν με το ΚΕΕΑ, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αναφέροντας και τεκμηριώνοντας με συντομία το αίτημά τους. Σε αυτή την επικοινωνία πρέπει οπωσδήποτε να αναφέρεται και ο

κωδικός αναφοράς που έχει δοθεί στο ήδη εγκεκριμένο Αναλυτικό Σχέδιο Έρευνας που έχουν υποβάλει. Το ΚΕΕΑ θα προωθήσει το σχετικό αίτημα στην αρμόδια Διεύθυνση.

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

5. Θέλω να συνεχίσω/ επαναλάβω την έρευνά μου τροποποιώντας ελαφρώς κάποια σημεία της. Χρειάζεται να υποβάλω νέο ΑΣΕ;

Όχι. Ωστόσο σε περιπτώσεις όπου απαιτείται η συνέχιση ή επανάληψη ενός ήδη εγκεκριμένου ΑΣΕ, οι ερευνητές χρειάζεται να επικοινωνήσουν με το ΚΕΕΑ, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αναφέροντας και τεκμηριώνοντας με συντομία το αίτημά τους. Σε αυτή την επικοινωνία πρέπει οπωσδήποτε να αναφέρεται και ο κωδικός αναφοράς που έχει δοθεί στο ήδη εγκεκριμένο Αναλυτικό Σχέδιο Έρευνας που έχουν υποβάλει. Το ΚΕΕΑ θα προωθήσει το σχετικό αίτημα στην αρμόδια Διεύθυνση.

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

6. Θέλω να επεκτείνω την έρευνα μου και σε άλλη βαθμίδα εκπαίδευσης. Χρειάζεται να υποβάλω νέο ΑΣΕ;

Όχι. Σε περιπτώσεις όπου οι ερευνητές επιθυμούν την επέκταση ενός ήδη εγκεκριμένου ΑΣΕ σε μια πρόσθετη βαθμίδα εκπαίδευσης, τότε αυτοί καλούνται να επικοινωνήσουν με το ΚΕΕΑ, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αναφέροντας και τεκμηριώνοντας με συντομία το αίτημά τους. Σε αυτή την επικοινωνία πρέπει οπωσδήποτε να αναφέρεται και ο κωδικός αναφοράς που έχει δοθεί στο ήδη εγκεκριμένο Αναλυτικό Σχέδιο Έρευνας που έχουν υποβάλει. Το ΚΕΕΑ θα προωθήσει το σχετικό αίτημα στην αρμόδια Διεύθυνση.

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

7. Ποιες είναι οι υποχρεώσεις μου, ως ερευνητής, σε σχέση με την έρευνα που θα πραγματοποιήσω;

Αρχίζοντας με την υποβολή της αίτησης, οι ερευνητές δεσμεύονται ότι οι πληροφορίες που παρέχονται στο ΑΣΕ είναι πλήρεις και ακριβείς. Η συλλογή δεδομένων δεν επιτρέπεται, έως ότου ληφθεί η σχετική άδεια από το ΥΠΠ. Μετά την εξασφάλιση της άδειας διεξαγωγής της έρευνας οι ερευνητές δεσμεύονται να προσκομίσουν όλα τα απαραίτητα έγγραφα στις διευθύνσεις των εμπλεκόμενων σχολείων, από όπου πρέπει επίσης να εξασφαλίσουν άδεια για πρόσβαση στη σχολική μονάδα. Τέλος, οι ερευνητές δεσμεύονται ότι η έρευνα θα διεξαχθεί σύμφωνα με το πρωτόκολλο που περιγράφεται στο ΑΣΕ που έχουν υποβάλει και ότι θα επιβλέψουν την ερευνητική δραστηριότητα, ώστε να διασφαλίσουν τα δικαιώματα, την υγεία, την ασφάλεια και την ευημερία των συμμετεχόντων.

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

Ερευνητικά Εργαλεία

8. Τι πρέπει να προσέξω σε σχέση με τα ερευνητικά εργαλεία που θα χρησιμοποιήσω;

Όλα τα ερευνητικά εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν (ερωτηματολόγια, πρωτόκολλα συνεντεύξεων, έντυπα παρατήρησης κλπ) πρέπει να περιγράφονται σύντομα καθώς και να επισυνάπτονται στην αίτηση. Σε περίπτωση που τα ερευνητικά εργαλεία προέρχονται από μετάφραση ή προσαρμογή υφιστάμενων εργαλείων, χρειάζεται να κατατίθενται τόσο τα πρωτότυπα όσο και η σχετική αναφορά/πηγές. Εάν τα εργαλεία είναι σταθμισμένα ή τίθενται θέματα πνευματικών δικαιωμάτων (copyright) για τη χρήση τους (π.χ. Wisc - III) θα πρέπει να υποβάλλεται πλήρης βιβλιογραφική αναφορά και περιγραφή τους. Πέρα από τα θέματα

δεοντολογίας, δύο άλλα σημαντικά στοιχεία είναι η χρήση κατάλληλης γλώσσας, που να ανταποκρίνεται στο επίπεδο των συμμετεχόντων, καθώς και η έκταση των εργαλείων, ούτως ώστε να μην απαιτείται εκτεταμένη δέσμευση χρόνου για τη συμπλήρωσή τους. Επίσης τα εργαλεία θα πρέπει να έχουν τύχει γλωσσικής επιμέλειας έτσι ώστε να αποφευχθεί το πρόβλημα που παρατηρείται σε σχέση με ορθογραφικά ή άλλα γλωσσικά λάθη.

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

9. Τι να κάνω εάν τα ερευνητικά εργαλεία που θα χρησιμοποιήσω δεν μπορούν να επισυναφθούν (π.χ. είναι σε ηλεκτρονική μορφή);

Σε περιπτώσεις όπου τα ερευνητικά εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν δεν μπορούν να επισυναφθούν στην αίτηση, τότε απαιτείται επικοινωνία με το ΚΕΕΑ (keea@cyeam.pi.ac.cy), ώστε να διευθετείται η προσκόμιση των εργαλείων στο Κέντρο, όπου και θα τυγχάνουν μελέτης. Εάν τα εργαλεία είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο, είναι απαραίτητη η παράθεση όλων των απαραίτητων στοιχείων (ηλεκτρονική διεύθυνση, κωδικοί πρόσβασης κλπ) για να μπορούν αυτά να είναι προσβάσιμα από το ΚΕΕΑ.

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

Θέματα ηθικής και ερευνητικής δεοντολογίας

Συνειδητή συναίνεση για συμμετοχή στην έρευνα

10. Τι είναι η ενήμερη συγκατάθεση των συμμετεχόντων και γιατί πρέπει να εξασφαλίζεται;

Σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες δεοντολογίας και ηθικής, η εκούσια και ενήμερη συγκατάθεση των συμμετεχόντων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διεξαγωγή κάθε έρευνας. Ενήμερη συγκατάθεση είναι η συναίνεση των συμμετεχόντων για συμμετοχή στην έρευνα, μετά που αυτοί έχουν ενημερωθεί επαρκώς για την έρευνα, για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους καθώς και για τυχόν κινδύνους (φυσικούς, ψυχολογικούς, συναισθηματικούς, νομικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς) στους οποίους ενδεχομένως να εκτεθούν. Στην περίπτωση μαθητών, εκτός από την συναίνεση των ιδίων των μαθητών, θα πρέπει να εξασφαλίζεται και η γραπτή συγκατάθεση των γονέων/κηδεμόνων.

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

11. Για ποια θέματα πρέπει να ενημερώνονται οι πιθανοί συμμετέχοντες προτού τους ζητηθεί να δώσουν τη συγκατάθεσή τους;

Για να εξασφαλιστεί η ενήμερη συγκατάθεση είναι αναγκαίο οι πιθανοί συμμετέχοντες να ενημερωθούν για το σκοπό της έρευνας, την αναμενόμενη διάρκεια και τις διαδικασίες της, το δικαίωμα απόσυρσης από την έρευνα, οποιαδήποτε στιγμή και χωρίς οποιεσδήποτε συνέπειες, τους πιθανούς κινδύνους στους οποίους μπορεί να τους εκθέσει η συμμετοχή στην έρευνα, τις αναμενόμενες ωφέλειες της έρευνας καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να λύσουν τυχόν απορίες τους σχετικά με την έρευνα και τα δικαιώματα των συμμετεχόντων σε αυτή.

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

12. Από ποιον πρέπει να εξασφαλίζεται η ενήμερη συγκατάθεση για συμμετοχή στην έρευνα ατόμων που είναι κάτω των 18 ετών;

Σε περιπτώσεις ατόμων που είναι κάτω των 18 ετών, η ενυπόγραφη ενήμερη συγκατάθεση πρέπει να δίδεται από τους γονείς τους ή από αυτούς που ασκούν γονική μέριμνα ή επιμέλεια. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αρνητική συναίνεση (σε έντυπο συγκατάθεσης γονιών) δεν μπορεί να εκληφθεί ως

συγκατάθεση συμμετοχής, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις όπου αυτή η πρακτική (αρνητική συναίνεση) αιτιολογείται επαρκώς με τεκμήρια.

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

Προστασία ανωνυμίας και δεδομένων

13. Γιατί και πώς πρέπει να διασφαλίζεται η προστασία της ανωνυμίας των συμμετεχόντων;

Σε όλες περιπτώσεις έρευνας πρέπει να διασφαλίζεται ότι οι συμμετέχοντες δεν θα υποστούν οποιοσδήποτε αρνητικές συνέπειες λόγω της συμμετοχής τους στην διαδικασία. Έτσι, δεν θα πρέπει, για παράδειγμα, να είναι δυνατή η ταυτοποίηση των εκπαιδευτικών με τις απαντήσεις τους σε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο αξιολογεί την αποτελεσματικότητα ή τις ικανότητες μιας προϊστάμενης αρχής (π.χ. Διευθυντική ομάδα σχολείου, επιθεωρητές κλπ). Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της προστασίας της ανωνυμίας των συμμετεχόντων στην έρευνα. Ακόμη και σε περιπτώσεις όπου, για μεθοδολογικούς σκοπούς, είναι αναγκαίο να υπάρχει προσωρινή συσχέτιση των δεδομένων με τα άτομα από τα οποία αυτά συνελέγησαν (για παράδειγμα σε περιπτώσεις όπου χορηγούνται επαναληπτικά (pre-post) εργαλεία συλλογής δεδομένων), η πρόσβαση στα σχετικά αρχεία θα πρέπει να περιορίζεται αποκλειστικά στα μέλη της ερευνητικής ομάδας. Επιπλέον, κάθε μορφή ταυτοποίησης θα πρέπει να διαγράφεται με το πέρας της διαδικασίας συλλογής δεδομένων, ώστε να καθίσταται πλέον αδύνατη η σύνδεση των δεδομένων με συγκεκριμένα πρόσωπα. Εξάλλου, είναι σημαντικό να λεχθεί ότι, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, οι όποιες προσωπικές πληροφορίες ενδεχομένως να συλλεχθούν σε μια έρευνα δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για σκοπούς άλλους από αυτούς για τους οποίους δόθηκε η ενήμερη συγκατάθεση από τους συμμετέχοντες στην έρευνα.

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

Συνοπτικά

14. Από πού μπορώ να πάρω περισσότερες πληροφορίες;

Διάφοροι κώδικες δεοντολογίας και άλλα σχετικά έγγραφα, τα οποία αναφέρονται σε ερευνητικά θέματα, είναι διαθέσιμα στις ακόλουθες ιστοσελίδες:

Στην ελληνική γλώσσα:

Κώδικας Δεοντολογίας στην Έρευνα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης:
http://www.rc.auth.gr/dnnee/Portals/0/kodikas_deontol/kwdikasdeontologias.pdf

Κώδικας Δεοντολογίας Ερευνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων:
<http://www.rc.uoi.gr/Files/kodikas.htm>

Κώδικας Δεοντολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας:
<http://www.uth.gr/ereuna/ethics>

Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας του ελληνικού Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας:
http://www.forth.gr/index_main.php?c=46&l=g

Έντυπο οδηγιών για τη συμπλήρωση της αίτησης προς την επιτροπή ερευνητικής δεοντολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης
http://www.psychology.uoc.gr/files/items/8/849/aitisi_deontologia_odigies.pdf

Άρθρο της εφημερίδας "Το ΒΗΜΑ", με τίτλο "Η σκοτεινή πλευρά της επιστήμης: Πειράματα σε ανθρώπους", το οποίο εξιστορεί τις δραματικότερες περιπτώσεις παραβίασης δεοντολογικών αρχών:

<http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=114267>

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)

Στην αγγλική γλώσσα

Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct (American Psychological Association)

<http://www.apa.org/ethics/code/index.aspx?item=1>

Guidelines for Research with Children and Young People (National Children's Bureau Research Centre).

http://www.ncb.org.uk/media/434791/guidelines_for_research_with_cyp.pdf

Ethical guidelines (Social Research Association)

<http://the-sra.org.uk/wp-content/uploads/ethics03.pdf>

History of ethics (Claremont Graduate University)

<http://www.cgu.edu/pages/1722.asp>

Guidance Note for Researchers and Evaluators of Social Sciences and Humanities Research

http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/fp7/89867/social-sciences-humanities_en.pdf

[Επιστροφή στις ερωτήσεις](#)